

Αποψη: Χλωμιάζει το αφήγημα της «καθαρής εξόδου»

ΜΙΡΑΝΤΑ ΞΑΦΑ*

Το ΔΝΤ θα πρέπει να αποφασίσει στα μέσα του 2018 εάν η περικοπή συντάξεων και αφορολογήτου, που έχει ψηφιστεί για το 2019 και το 2020 αντίστοιχα, πρέπει να εφαρμοστεί ταυτόχρονα το 2019 προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ με μόνιμα μέτρα.

Η επίτευξη τεχνικής συμφωνίας για την τρίτη αξιολόγηση είναι θετική εξέλιξη, που οφείλεται στο γεγονός ότι όλες οι πλευρές θέλουν να τελειώνουν με τα προγράμματα σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας, έστω εις βάρος της πληρότητας. Η κυβέρνηση επιμένει στο αφήγημα της καθαρής εξόδου από τα μνημόνια και οι Ευρωπαίοι εταίροι επιθυμούν γρήγορο κλείσιμο των αξιολογήσεων για να επικεντρωθούν σε σοβαρότερα θέματα, όπως το Brexit και η αρχιτεκτονική της Ευρωζώνης. Υπάρχουν όμως σημαντικές εκκρεμότητες, που πρέπει να διευθετηθούν.

Πρώτον, αφού κλείσει η τρίτη αξιολόγηση, θα ξεκινήσει η συζήτηση για το χρέος. Το Eurogroup έχει αποκλείσει ονομαστικό «κούρεμα» του χρέους, αλλά έχει αφήσει ανοικτό το ενδεχόμενο παράτασης της προθεσμίας λήξης του χρέους προς τον EFSF, που αποτελεί το μεγαλύτερο μέρος του χρέους προς τον επίσημο τομέα (132 δισ. ευρώ). Το ΔΝΤ πιέζει για διεύρυνση των μέτρων ελάφρυνσης ώστε να καλύπτουν τόσο τα διμερή δάνεια που χρηματοδότησαν το πρώτο πρόγραμμα διάσωσης (Greek Loan Facility, GLF), που ανέρχονται σε 53 δισ. ευρώ, όσο και τα δάνεια του ESM που χρηματοδοτούν το τρίτο πρόγραμμα (86 δισ. ευρώ). Μια συμβιβαστική λύση θα ήταν να αποπληρώσει η Ελλάδα τα δάνεια GLF, που αρχίζουν να λήγουν το 2020, με

μακροπρόθεσμο δάνειο από τον ESM, παρατείνοντας έτσι την προθεσμία λήξης του επίσημου χρέους. Οι χώρες-μέλη της Ευρωζώνης έχουν κάθε συμφέρον να συμφωνήσουν διότι θα μειωθεί το δικό τους χρέος όταν η Ελλάδα αποπληρώσει τα δάνεια που χορήγησαν. Όπως όμως διευκρίνισε ο εκπρόσωπος Τύπου του Ταμείου Τζέρι Ράις την περασμένη εβδομάδα, δεν είναι ακόμη σαφές εάν αυτά τα μέτρα αρκούν για να θεωρήσει το ΔΝΤ βιώσιμο το χρέος.

Η επίτευξη συνθηκών βιωσιμότητας του χρέους απαιτεί τη συγκράτηση των ετήσιων ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών της γενικής κυβέρνησης σε επίπεδα που δεν ξεπερνούν το 15% του ΑΕΠ μεσοπρόθεσμα και 20% μακροπρόθεσμα. Ενδεχομένως θα υιοθετηθεί η γαλλική πρόταση για σύνδεση της δαπάνης εξυπηρέτησης του χρέους με τον ρυθμό ανάπτυξης του ΑΕΠ, ώστε η Ελλάδα να αποπληρώνει περισσότερα σε περιόδους ταχύρρυθμης ανάπτυξης και λιγότερα σε περιόδους ύφεσης. Και εκεί όμως θα υπάρξουν διαφωνίες για τον ρυθμό ανάπτυξης που θα χρησιμοποιηθεί ως σημείο αναφοράς, δεδομένου ότι το ΔΝΤ προβλέπει χαμηλότερο ρυθμό ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας μεσοπρόθεσμα (1% ετησίως) απ' ό,τι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (1+1/4%). Σε βάθος δεκαετιών, οι διαφορές είναι σημαντικές και εξηγούν εν μέρει γιατί οι εκτιμήσεις ΔΝΤ και Επιτροπής για τη βιωσιμότητα του χρέους συνεχίζουν να αποκλίνουν.

Δεύτερον, όπως ξεκαθάρισε το αρμόδιο στέλεχος της τρόικας κ. Κοστέλο μιλώντας στο συνέδριο του Ελληνοαμερικανικού Επιμελητηρίου την Τετάρτη, η Ελλάδα θα παραμείνει σε στενή επιτήρηση από τους Ευρωπαίους δανειστές όσπου να αποπληρώσει το μεγαλύτερο μέρος του χρέους της. Απομένει να συμφωνηθεί τι μορφή θα πάρει αυτή η επιτήρηση. Ενα ενδεχόμενο θα ήταν η Ελλάδα να υπαχθεί στο νέο πρόγραμμα που υιοθέτησε το ΔΝΤ τον περασμένο Ιούλιο, Policy Coordination Instrument (PCI), σχεδιασμένο για χώρες που επιθυμούν να δεσμευτούν σε ένα πρόγραμμα διαρθρωτικών αλλαγών ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβασή τους σε χρηματοδότηση από τις αγορές ή τον επίσημο τομέα. Παρά το γεγονός ότι το PCI δεν προσφέρει χρηματοδότηση, έχει τις ίδιες προϋποθέσεις και επιτήρηση που έχουν τα συνήθη προγράμματα του ΔΝΤ. Ενα τέτοιο πρόγραμμα μοιάζει ιδανικό για την Ελλάδα, όμως η υιοθέτησή του προσκρούει στο αφήγημα της κυβέρνησης περί «καθαρής εξόδου», αλλά και στη βούληση των Ευρωπαίων να μετασχηματίσουν τον ESM σε Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ταμείο.

Τρίτον, το ΔΝΤ θα πρέπει να αποφασίσει στα μέσα του 2018 αν η περικοπή συντάξεων και αφορολογήτου, που έχουν ψηφιστεί για το 2019 και 2020 αντίστοιχα, θα πρέπει να εφαρμοστούν ταυτόχρονα το 2019 προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα 3,5% του ΑΕΠ με μόνιμα μέτρα. Το ΔΝΤ έχει ήδη προϋποθέσει ότι αυτό είναι πιθανό, και έχει επίσης δηλώσει ότι δεν θα υπάρξει δημοσιονομικός χώρος για αντίμετρα πριν από το 2023, όταν προβλέπεται να μειωθεί ο στόχος για πρωτογενές πλεόνασμα. Η κυβέρνηση αντέδρασε σε αυτό το ενδεχόμενο, λέγοντας ότι θα ακυρώσει τη μείωση συντάξεων και αφορολογήτου όταν το ΔΝΤ αποχωρήσει από το πρόγραμμα. Όμως οι Ευρωπαίοι εταίροι θα επιμείνουν στην επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος 3,5% του ΑΕΠ την πενταετία 2018-22 όπως έχει συμφωνηθεί: «Pacta sunt servanda», είπε ο κ. Κοστέλο, υπενθυμίζοντας ότι η Ελλάδα έχει δεσμευτεί και απέναντι στους Ευρωπαίους. Σε αυτή την περίπτωση η προσφυγή στις κάλπες μοιάζει να είναι η προσφορότερη λύση.

Στην εκτίμηση αυτή συμβάλλει το γεγονός ότι το αφήγημα περί ανάπτυξης έχει χλωμιάσει. Η οικονομία επέστρεψε στην ύφεση το 2015 και το 2016, ενώ οι τελευταίες εκτιμήσεις για ρυθμό ανάπτυξης φέτος ανέρχονται στο ήμισυ της αρχικής (1,4% έναντι 2,7%). Στην απογοητευτική αυτή πορεία συμβάλλει, πέρα από την ελλιπή εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών, η ακραία περιοριστική δημοσιονομική πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση, στοχεύοντας σε πρωτογενή πλεονάσματα πάνω από τους συμφωνημένους στόχους (3,8% έναντι 3,5% το 2018). Η κυβέρνηση επιδιώκει υπερπλεονάσματα μέσω υπερφορολόγησης και μείωσης απαραίτητων δαπανών, για να μπορεί στη συνέχεια να μοιράζει κοινωνικό μέρος. Με την ίδια ψηφοθηρική λογική προσπαθεί να ικανοποιεί συντεχνιακά συμφέροντα (βλ. Taxibeat και Uber) και να προσλαμβάνει μετακλητούς και συμβασιούχους. Αντί να συσπειρώσει τις δυνάμεις του εκσυγχρονισμού, η κυβέρνηση στηρίζει τους βολεμένους του κρατικοδίαιτου συνδικαλισμού που αντιδρούν σε κάθε αλλαγή. Το αποτέλεσμα είναι η αναιμική ανάκαμψη λόγω επενδυτικής πενίας και η διατήρηση του ασφάλιστρου κινδύνου, που ενσωματώνεται στο επιτόκιο δανεισμού από τις αγορές (spread) στα επίπεδα του 2014.

** Η κ. Μιράντα Ξαφά είναι Senior scholar, Centre for International Governance Innovation και μέλος του επιστημονικού συμβουλίου του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών (ΚΕΦΙΜ).*